

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve: egész évre 10 K, fél évre 5 K, negyed évre 2 K 50 fillér. Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk- és kliring 10,489. sz. — — — Helyközi telefon 15. sz.

Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendő.

FELELŐS SZERKESZTŐ:

BETEGH PÁL

LAPTULAJDONOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők. Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szög szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet 8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

A gazdák adója.

(Bpt) Amióta a városok állást foglaltak az adótörvények végrehajtása ellen s Budapest főváros törvényhatósága majdnem egyhangulag bizalmatlanságot szavazott a kormánynak, mely oly ridegen elzárkózik a polgárok jogos kívánsága elől, Lukács és Teleszky fűhöz-fához kapkod, hogy azt a csorbát, melyet a kormány presztízse szenvedett, kiköszörölje. S erre a magyar gazdátársadalmat akarja eszközül felhasználni. Kubinyi Géza jelszavát, hogy „a pájesz tiltakozik az adóreform végrehajtása ellen“ kész örömmel kapta fel a kormány s úgy akarja azt az egész mozgalmat feltüntetni, mintha csak a kereskedőket, az iparosokat, a városi lakosságot sújtának az új adótörvények s mintha a földbirtokos és gazdaosztálynak minden oka megvolna arra, hogy azok végrehajtását követelje. El akarja a kormány hitetni, hogy a gazdák helyzetét megjavítják majd az adótörvények, hogy az ő adóterhük csökkenni fog s az Omge kebelében máris mozgalom indult meg, melynek az a célja, hogy a városok akciója ellen állást foglaljon, hogy a magyar gazdátársadalom a kormánynak bizalmat szavazzon és az adótörvényeknek sürgős végrehajtását követelje.

Meg akarjuk állapítani, hogy nem Károlyi Mihály gróf indította meg a mozgalmat, aki elöke volt az Omgének, nem is azok, akik Magyarország földjének háromnegyedrészt művelik, hanem néhány olyan vezérember, akiknek egyetlen talpalattnyi földje sincs s aki csak hivatali állásából kifolyólag agrárius és vezetője a gazdáknak.

Ezzel szemben rá akarunk mutatni arra, hogy az új adótörvények magukat a gazdákat is meg fogják nyomorítani s fel akarjuk a magyar gazdátársadalom szemét nyitani, hogy ne üljön fel annak a jelszónak, hogy ami ellen az iparosok és kereskedők állást foglalnak, az már eo ipso méltó arra, hogy azért az Omge lelkesüljön.

A gazdaosztály eddig legalább ami az adót illetve, teljesen független volt az adókievítő bizottságoktól. A földjének jövedelmét feltüntette a kataszter, ez után a kataszteri jövedelem után fizetett 25.5 százalékos földadót s jövedelmi pótdadót s miután a kataszteri jövedelem nem változott, adója is mindig állandó maradt.

Az új adótörvények s főleg Teleszky adónovellája után azonban a helyzet lényegesen rosszabb lesz a gazdákra. Mert igaz ugyan, hogy a földadó kulcsa 25,5 százalékról lesz 20 százalékra, de ezt az 5.5 százalékos adócsökkenést a kormány bőven be fogja hozni azon, hogy kiigazítja a katasztereket, még pedig a törvény szerint hivatalból. A kataszteri kiigazításoknál aztán majd gondoskodás történik arról, hogy amennyivel csökken

az adókulcs, annyival emelkedjék az adóalap. De még abban az esetben is, ha ez nem történne meg s ha a kataszteri kiigazítást nem használna fel a kormány adóemelésre, akkor is minden okuk megvan a gazdáknak arra, hogy a jövedelemadó ellen tiltakozzanak s hogy abban súlyos megterhelte-
tésöket lássák.

Eddig ugyanis, mint mondtuk, a gazdák csak jövedelmi pótdadót fizettek, ami a kataszteri jövedelem után lett kivetve. Ennek vége lesz ezentúl. A jövedelemadóról szóló törvény adóalapja a gazdák valóságos jövedelme, aminek „kipuhatolására“ az adókievítő bizottságok korlátlan jogot nyertek. Ez az a pont, amelyen aztán a gazdák kényre-kegyre ki lesznek szolgáltatva a hatalomnak s ez lesz az, ahol az adókievítést a kormány politikai eszközül fogja kihasználni a gazdákkal szemben. Már a Wekerle-féle adótörvények is a gazdák jövedelmét úgy állapították meg, hogy a tényleges jövedelem két és félszer akkora, mint amennyit a kataszteri birtokiv feltüntet. Miután a jövedelemadó kulcsa progresszív, könnyű átlátni, hogy a kataszteri jövedelem két és félszerese, mint adóalap, az adóteher progresszív növekedését fogja maga után vonni. Csakhogy még arra sem számíthatnak a gazdák, hogy az adókievítő bizottság tényleg csak a kataszteri jövedelemnek két és félszeresét fogja a jövedelemadó alapjául venni. Mert nem a törvény, hanem csak a törvény indoklása és a pénzügyi bizottság jelentése mondja, hogy a földcirtok tényleges jövedelme körülbelül két és félszer akkora, mint a mennyit a kataszteri kimutatás feltüntet, a törvény szövege az adókievítő bizottság számára lehetővé teszi, hogy a gazdát kataszteri jövedelmének akár tízszerese után is megérője jövedelmi adóval.

Ezután tehát a gazda is ép úgy ki lesz kényre-kegyre szolgáltatva a pénzügyi hatóságoknak, mint az iparos, a kereskedő s a városi lakosság; s az csak maszlag, hogy a földbirtokos és gazdaosztály adója csökkenni fog, mert a földadó kulcsa 25.5 százalékról lesz 20 százalékra. A gazdák adója a jövedelmi adó révén épen úgy meg fog kétszereződni, mint a városok lakosságáé. Meg fog szünni a gazdátársadalom függetlensége s az adókievítést épen úgy politikai korteseszközzé fogja a gazdákkal szemben kihasználni a kormány, mint ahogy korteseszközzé használja fel a városi lakosság lenyűgözésére. Az Omge papiros gazdái tehát jobban szolgálnak a reájuk bizott ügyet, ha a gazdaközvélemény figyelmét erre a tényre hívnák fel, mint hogy ha a gazdákat is a kormány diadalmi szekere elé akarják fogni, mert a törvények végrehajtásának sürgetésével nem a gazdáknak, hanem csakis a kormánynak akarnak szolgálatot tenni.

Ha a kisgazda megtudja majd, hogy a felesége nem fog ezentúl tyukot, tojást, zöldséget, gyümölcsöt eladhatni a piacon, mint eddig, hanem azután is jövedelmi adót kell fizetnie, mert ez nem esik a földadó alá s hogy miután közös háztartásban élő családfő jövedelméhez járul s azzal együtt adóztatandó meg, a progresszív jövedelmi adókulcs folytán a kisgazda adója nagyobb lesz, mintha külön őt és külön a feleséget is megadóztatnák, országos felháborodás lesz azok ellen, akik most nem tudni miért, bizalmi nyilatkozatot akarnak a kormány számára a gazdák-tól kicsikarni. És akkor majd lehull az álarc azokról, akiknek száján mindig „a gazdák érdeke“ van, de valójában érzékük sincs ehhez és komoly szándékuk sem, hogy ezt megvédjék, mi helyt ezáltal egy osztályharc csemegéjére van kilátásuk.

Városi tisztújítás után.

Megmaradtak a régiek.

Városi tisztújítást rendeztek e hó 20-án Székelyudvarhelyt s az lett az eredménye, hogy a régi tisztviselői kar megmaradt a jövő hatéves ciklusra is.

Igen. A tisztviselői kar a régi, de már a fizetés új lesz 1913. január 1-től kezdve. Új és pedig jelentékenyen nagyobb, jóval magasabb az eddiginél.

Kijelentjük, hogy mi a fizetésről nem azért szólunk, mintha bennünket a legkevésbé is bántana az, mikép Székelyudvarhely város a tisztviselőit úgy fizeti, mint pl. Brassó, Marosvásárhely vagy Debrecen városok.

Nem. Mi ennek csak örvendeni tudnánk akkor, ha tényleg a kiadásokhoz mért bevételei is volnának Székelyudvarhelynek.

Azonban ezek a bevételek hiányoznak. A város évtizedek óta egyetlen lépést sem tudott előre menni, mert a tisztviselői fizetések sokasága: mozgását lehetetlenné tette egyfelől, másrészt pedig állandóan jövedelmező bevételei forrásokról senki sem gondoskodott.

Nagyon rossz volt a város gazdálkodási rendszere. A kiadások szünet nélkül jelentkeztek és pénzt vagy életet követeltek, de a város élére állított, közbizalmi állásban levő vezér a polgárság megterhelése nélkül elöteremthető és beállítható jövedelmi forrásokkal egyáltalán nem törődött. Sőt olyan hangok is kiszivárogtak, hogy az előre törekvésnek egyenesen útját állotta volna.

Akármi volt a multban, azt most, az új választás után felednünk kell. A mint az egyes embereknél előfordul, hogy életükből bizonyos időszakot, napot vagy órát szeretnének kitörölni, úgy vagyunk mi is a város legutóbbi vezetésével.

Kezdjünk tehát új életet. Olyan új életet, melyből a makacsság, csökönyösség száműzessék. Tegye félre a vezetés azt a káros, bűnös politikát, mely a csak azért sem szavakkal jellemezhető.

Hallgassa meg a város javára szolgálható szavakat, mérlegelje becsületes lelki-

ismerettel a fevetett eszméket. Ne kicsinyelje, ne fumigálja az eszmék felvetőjét. Ne azt nézze, hogy kitől származik, hanem mindig azt tekintse: mi értékkel bírhat a város érdekében.

Ez egyrészt hivatásbeli kötelesség, másfelől pedig annak a város népének jogos követelése, amelynek vezetésére, irányítására, szellemi és anyagi érdekeinek elővitelére vállalkoztak.

Ilyen és ehhez hasonló becsületes munkálkodást remélünk, várunk és joggal követelünk is attól a tisztviselői kaitól, melyet a többség bizalma e hó 20-án ismét a város élére állított.

A „Székely-Udvarhely” hasábjain évek óta elhangzott eszmék közül, most csak kétőre akarjuk felhívni a polgármester és gazdatanácsos figyelmét.

Sürgősen vegyék fontolóra egy városi mozgósínház és egy kenyérgyár létesítését.

Ezekből mi évi 50—60,000 korona tiszta jövedelmet remélünk. De ha csak felét kaphatná ennek a város, akkor is érdemes volna minél előbb megvalósítani. Akkor is a mulasztás bűn volna.

Ezuttal más jövedelmi forrásokra rámutatni nem akarunk. Azonban ha komoly, ambíciózus, lelkiismeretes törekvést látunk Székelyudvarhely bevételi forrásainak megteremtéséhez, ezuttal is ünnepélyes kijelentést teszünk arra, hogy a „Székely-Udvarhely” — személyválogatás nélkül — bármelyik tisztviselőnek, avagy a képviselőtestület akár melyik tagjának oldala mellett lesz és nem irányu törekvését, körömszakadtáig támogatni fogja.

Lépjenek a nyilvánosság elé a jóra való eszmékkel. Ne húzódjanak be a poros aktákkal telített iroda négy fala közé. A város összes polgárságának joga van tudni, joga van látni, hogy az ő tisztviselői miképp akarják hivatásukat betölteni.

A hivatali élet egyetlen része sem oly tökéletes, hogy azon valamely javításra való ne akadna; nem is olyan meddő, hogy abból valami a közönséget ne érdekelné.

Kezdjünk új életet. Törekedjék arra minden tisztviselő, hogy hivatalában ne csak tisztán aktagép legyen, a mely jól-rosszul leőrli a neki beosztott sablonszerű dolgot, hanem őszinte atyai gondossággal őrködjék polgártársai, az érette is dolgozó, teherviselő közönség érdekei, javai felett.

Ami pedig a bánásmódot illeti, nagy tisztelet a kivételnek, akiket nem érint, de azért ideiktatjuk a bádeni igazságügyminiszter életre való rendeletét, amely többek közt így szól:

„... A tisztviselők ne feledkezzenek meg arról, hogy a nagyközönségnek és minden egyes felvilágosítást kereső félnek feltétlen joga van ahhoz, hogy a tisztviselők tisztességes, nyugodt és udvarias hangon tájékoztassák és hogy mind a hatóság, mind pedig a tisztviselők tekintélyének fölötté ártalmára szolgál, ha magatartásuk kellemetlen benyomást kelt az igazát kereső közönségben. Kötelességévé teszem a tisztviselőnek, hogy a feleknek mindenben kezére járjon és hogy a darabos, éles modort még azokban az esetekben is mellőzze, amikor esetleg abba a helyzetbe jut, hogy a felet rendre kell utasítania. Megkövetelem továbbá az összes tisztviselőktől, hogy az általuk kibocsátott okmányokat és iratokat úgy írják alá, hogy azt mindenki el tudja olvasni, valamint hogy az iratok fogalmazásánál is a könnyű megérthetőségre, a tiszta, világos stílusra törekedjenek... stb.”

Nagyjából ezeket kívántuk elmondani most, a tisztújítás után. Vajha jóindulatu szavaink visszhangra lelnének ott, ahova azokat szeretettel intéztük...

A téli gazdasági előadások hiányosságai.

A földmívelésügyi miniszter évről-évre nagyobb összeget állít be költségelőirányzatába azon célra, hogy abból gazdasági vándor-előadók a téli napokon bejárják a vármegyék községeit és hasznos gazdasági ismeretekre oktassák a földmívelő gazdaközönséget.

Elismerés és köszönet illeti ezért az akcióért a földmívelésügyi kormányt, nem lehet azonban elhallgatni azt a meggyőződésünket, hogy dacára a jóindulatnak, míg az ezen előadásokra fordított költségek évről-évre emelkednek, addig maguknak az előadásoknak nivója, külsőségei, sőt eredményei is, alig mutatnak fejlődést.

A vándor előadók tényleg tudásuk legjavát viszik felolvasásuk, szabad előadásuk keretében a nép elé, sajnos azonban, hogy a legjobb indulatu kezdeményezések is az ilyen előadások után maradandóbb nyom nélkül maradnak. Az előadók is rendszeren szölamokhoz idomulnak előadásaikban, a szölamokat pedig legtöbbször a legfőbb vezetők hangzatos frázisaiból merítik, amilyen hangzatos jelszó most pl. az, hogy termeljünk legtöbbet! Termeljünk ám, de miből?

Nem akarunk ezen téli előadások eredményessége, vagy eredménytelenségei felett ez alkalommal vitába bocsátkozni, egyet azonban konstatálnunk kell és ez az, hogy ezen előadásokon sok szó hangzik a gyakorlati munkálkodásra való serkentésről, az ok-szerű gazdálkodás mikéntjeiről stb., utalnak az előadók a szociális tevékenységre is, de az e téren való utmutatásuk kimerül a társadalmi szervezkedés szükségességének hangoztatásában, rámutatva a gazdaselem szervezkedésének szükségességére, saját anyagi boldogulása szempontjából.

Az előadások sorozata azonban egyáltalán nem terjeszkedik ki az önszegély olyan fajtáira, melyek a népesség egészségügyének, testi jólétének, a népesség higiénikus szükségleteinek kielégítésére volna hivatott; nem igen hallunk olyan előadásokról, melyek arról szólnának, hogy az emberi betegségek, a sorscsapások ellenében a legszegényebb néposztály hol keressen vigasztalást, hol keres-sen gyógyítást, hol keressen enyhülést?

Az állategészségügyi előadók egész tömege oktatja a falusi gazdaközönséget az állati betegségek elleni védekezés módjairól, az állatorvosok hivatásáról, az állatbetegségek körüli kötelezettségekről, ezek elmulasztásából eredő következményekről stb., de arra alig terjed ki az előadók előadása, hogy magát a gazdaság tulajdonosát, a földnek művelőjét is érheti betegség, érheti bal-eset, lehet az rokkant és hogy e téren milyen eszközök állhatnak rendelkezésére az azok ellen való védekezés szempontjából.

Ezt a kis hiányosságot az előadásokat vezető vármegyei gazdasági és népnevelési egyesületnek őszinte és meleg szeretettel ajánljuk figyelmébe, mert amikor a munkás-kéz fogyásának okait kutatják, nem lehet közömbös a magyar gazdaközönség előtt a gyermekhalandóság óriási nagy jelentőségű problémája sem, a melynek gyakorlati orvoslása pedig szintén csak a társadalmi tömörülés és tömörítés útján, az ugynevezett magánegyesületi betegsegélyező intézmények megteremtésével, vagy a meglevőkbe való belépéssel eszközölhető.

Méltóztassék csak bárkinek elgondolni, hogy ha egy község területén a magánegyesülés alapján ilyen célra önszegélyező csoportok szerveztetnek, a tagok csekély heti, vagy havi befizetéseivel szemben mindennemű gyógysegély biztosítható s ha tudja az a leg-egyszerűbb kézimunkás család azt is, hogy az általa szolgáltatott csekély heti befizetés-

sel szemben ingyen van joga az orvost és a gyógyszerert igénybevenni, akkor nem fog kuruzslókhoz fordulni s ezzel egyszerre megszűnik az a visszás állapot, amely ma még a falusi népnek legfőbb jellemvonása, hogy az orvosában ellenséget lát; akkor pedig, a midőn ilyen népsegélyező csoportok révén az orvos a legjobb barátja lesz a község népének, akkor már majd nem kell hangzatos előadások keretében az egyke védelme ellen is szölamokkal küzdeni.

A mellőzött vármegye.

Uj kamarai beosztás a mi rovásunkra.

A székelyföldi kereskedelmi és iparkamara folyó évi november 13-iki rendes üléséről szóló jegyzőkönyv, most jutott birtokunkba.

Ebből a jegyzőkönyvből olvassuk, hogy a „Székely-Udvarhely” régóta sürgetett, sokszor hangoztatott álláspontja, végre magánál a kamarai központnál is meghallgatásra talált.

Belátták annak tarthatatlanságát, hogy a kamarai alkerületekben a kültagok száma nincs aránylagosan beosztva. Mert a míg pl. a Marostordavármegyéhez tartozó Szászrégen 8 és Nyárádszereda 4 kültagot választott, addig Székelyudvarhely, Gyergyószentmiklós és Kézdivásárhely mindössze csak egyenkint 3 taggal kellett megelégedjék.

Ez pedig valóban égbekiáltó igazságtalanság volt és tovább tűrhetetlen állapot.

El kell ismernünk azt, hogy a fennebb hivatkozott kamarai teljes-ülés, valamicskét enyhített az óriási különbségen, de azért még mindig méltatlanság történt Udvarhelyvármegyével. Ezt az állapotot is feltétlenül meg kell szüntetni.

Mert miképp fest a központi bizottság új kerületi beosztása? E szerint Marostordából a szászrégeni alkerület 2—2 tagot (iparost és kereskedőt), a nyárádi 1—1 tagot, a maroshévi 1 kereskedő tagot; Csikvármegyéből a csikszeredai 2—2 és a gyergyószentmiklói szintén 2—2 tagot; Udvarhelyvármegyéből a székelyudvarhelyi 2—2 tagot, a székelykereszturi 1—1 tagot és a parajdi 1 iparos tagot; Háromszékvármegyéből pedig a sepsiszentgyörgyi 2—2, a kézdivásárhelyi 2—2 és a baróti alkerület 1—1 tagot választhatnak.

Ezt a beosztást a teljes-ülés elfogadta és a kereskedelemügyi miniszterhez jóváhagyásra felterjeszteni határozta.

Mi ez ellen óvást emelünk és arra kérjük a kereskedelemügyi miniszter urat, hogy ezt a hibás, téves és méltánytalan beosztást, ne hagyja jóvá, mert az Udvarhelyvármegyére nézve sérelmes. Sérelmes pedig azért, mert a parajdi alkerületben leglább is 20—35 kereskedő van és azok így képviselő nélkül maradnának. Oklánd meg szintén járási székhely; épen most kapott adóhivatalt és kereskedelmi, ipari fejlődése biztosítva van. De különben is a járás annyi iparossal és kereskedővel okvetetlenül bír, mint a parajdi járás. Mellőzése tehát egészen indokolatlan volna. Székelyudvarhely városnak pedig legalább is 3—3 tagválasztáshoz feltétlenül igénye van.

A székelyföldi kereskedelmi és iparkamara öt éves ciklusa a küszöbön álló ujév elején lejár. A kereskedelemügyi miniszter az új választást legközelebből elrendeli.

Most az ideje tehát, hogy az alkerületek teljes méltányossággal az érdekeltségre, — helyesen, jól osztassanak be. Felszólalásunknak célja ez s miután újabb öt évig változtatás nem történhetik, reméljük, hogy e fontos, közérdekű ügyben, illetékes helyen ismét — meghallgatásra találunk, vagyis pótlólag a tervezett kijavítása iránt felterjesztéssel fordulnak a miniszterhez.

Irodalom.

Válságos idők nehezültek az országra. Fokozódó terhek mellett folytonosan rosszabbodó gazdasági viszonyok, egyre csökkenő és mind bizonytalanabbá váló jövedelmek; sajnos így festenek országszerte a mai állapotok. Nemzeti életünk ki van szolgáltatva a mindenre kész hatalomnak, amely folytonosan szűkebbre szorítja polgári jogainkat és mind nagyobb terheket ró az adózó polgárságra. Ilyen viszonyok között a szó valódi értelmében nagyszerű hivatást teljesít az olyan sajtó, amely higgadt tárgyilagossággal, de vas következetességgel mond bírálattal a hatalom minden tényleg felett. A csonka parlamenttől ma nem várhat semmi jót ez az ország. Mióta a magyar ellenzék fegyveres erő szorította ki a törvényhozás házából, a hazafias magyar sajtóra hárult a feladat, hogy a közvéleményt irányítsa. Azok közül a sajtó-organumok közül, amelyek évtizedek óta leghívebben és leghazafiasabban teljesítik ez irányú kötelességeiket, kétségkívül a legelső között van a „Magyarország”. Ennek bizonyosságul szolgál az is, hogy a kormány a rendelkezésére álló hatalmi eszközökkel visszaélve, anyagi erejében igyekezett megtámadni a „Magyarország”-ot. Ez az ujság volt a legelső, amelynek a pályaudvarokon való árúítását a kormány betiltotta. Ez a megrendszabályozás a „Magyarország”-ot se meg nem félemlítette, se hazafias és becsületes irányától el nem tántorította. — A „Magyarország” azonban nemcsak politikájában szolgálja a leghazafiasabb és legnemesebb eszméket, hanem egyébként is a legjobb, legértelmesebb ujságot nyújtja olvasóinak. Értékesítése pontosok és megbízhatók, cikkei a magyar zsurnalisztika elismert kitünőségei írják, belletrisztikus részében pedig a legváltozatosabb és legérdekesebb napilapunk. Az új esztendő alkalmából új előfizetést nyit a „Magyarország”. A ki gonddal szerkesztett, igazán hazafias irányu, szigorúan puritán erkölcsű ujságot akar, amelyet nyugodtan adhat családjá barmely tagjának kezébe, az lépjen mielőbb a „Magyarország” előfizetőinek táborába. A lap előfizetési ára negyedévre 7 K, egy óra 2 K 40 fillér. Az előfizetési pénzek és a mutatványszám iránti megkeresések a „Magyarország” kiadóhivatalába (Budapest, Rákóczi ut 38.) küldendők.

HIREK.

— **Csekély két koronáért** — hetenkint kétszer — egész éven át politikai lapot olvashat mindenki otthon, ha ötödmagával társaságban előfizet a »Székely-Udvarhely« című 1848-as függetlenségi székei ujságra. Kérjen mutatványszámot még ma. Levelezőlapját címezze a »Székely-Udvarhely« kiadóhivatalának Székelyudvarhely és egy példányt megtekintésre azonnal szívesen kap. Aki ellenzéki ujságot ma nem olvas, az megérdemli, hogy jobbágy sorsban vakon, orránál fogva vezessék és róla, nélküle hátrózzanak. Olvassa és terjessze mindenki a haza önállóságáért, függetlenségéért küzdő hamisítatlan ellenzéki lapokat! A nemzet minden jóra való fiára most van szüksége a hazának. Gondoskodjunk róla, hogy csakis megbízható lapokat olvasson a nép; a kormány garadával küldi ingyen a maszlagot. Vigyázzunk a függetlenségi sajtó szabad mozgására, mert hova-tovább súlyosabb békákat rak erre a népet örök rabigába hajtani szándékozó bérenchad. Mozduljon meg a székei nemzet és letiporni ne engedje magát s a jövő nemzedéket! Nézzen és lásson a saját szemeivel! Ha összetartunk és kitartunk, új élet hajnala dereng felénk; másképp pedig a megsemmisülés veszélye fenyeget. Álljunk tehát talpa addig, amíg állhatunk és nem késő!

— **Szegény gyermekek karácsona.** A székelyudvarhelyi jótékony nőgyűlés a városi szegény gyermekeknek karácsonfát állít és a karácsoni ajándékokat ma (vasárnap) d. u. 5 órakor, a vármegyeház kistermében fogja kiosztani. Ezzel kapcsolatosan közöljük *Ferenczy Györgyné* kir. áll. gyermektelep felügyelőnő értesítését arról, hogy az állami gyermekek karácsoni ajándékának kiosztása a helybeli telepbizottság részéről hatfőn, e hó 23-án ugyancsak d. u. 5 órakor a megyeház kistermében történik. Mind a két aktus ünnepség keretében lesz és azokra az érdeklődőket szívesen látják.

— **Az új főispán.** Udvarhelyvármegye ismét új főispánt kap *Ugron János* bögyözi földbirtokos személyében. Tizenhét év óta ez már a hetedik főispánváltás. Tehát a volt főispánok, állag pontosan három évig uralkodtak Udvarhelyvármegyében. Mi részünkről előre sem jót, sem rosszat nem mondunk az *Ugron János* mostani főispán-ságához. A szomorú emlékü darabont-korszak idején volt még e megye főnöke. Sokszor és sokat bírálta, mint politikai ellenfelet akkor s azután is a „Székely-Udvarhely”. Azonban — s ezt, mint tiszteletet érdemlő jellemvonást kell leszögeznünk — *Ugron János* e bírálatokért soha sem állott ember-telen boszút. Nem ragadtatta el magát annyira, hogy szegény, becsületes munkája után élő családos ember kenyerét kivége a szájából és teljes megsemmisítésére törjön. Ennek kijelentésével tartozunk *Ugron Jánosnak*, a darabont-korszak volt megyefőnökének is. Hogy most aztán milyen irányu működési tervvel jön; békét akar-e vagy háborút, azt a jövő fogja megmutatni. Ha jót csinál, készséggel fogjuk elismerni, mert mi az igazat letagadni nem tudjuk. Ha pedig e szegény, alig tengődő, agyonszanyargatott vármegyében a kiválasztottak, a klikk-érdek, a jó kortések malmára hajtáná a vizet és folytatná azt a — hála Istennek — megszokott üldözési politikát, melyet eltávozott előde gyakorolt, akkor e vármegye függetlenségi érzelmű közönsége is tudni fogja kötelességét...

— **Karácsoni fillérestély.** A székelyudvarhelyi polgári önképző-egylet e hó 26-án (karácson másodnapján) ez évben is gazdag műsorral tartja meg karácsoni fillérestélyét a Budapest szálló színháztermében. A műsort a zenekar nyitja meg és ezután a „Furcsa jubileum” c. 1 felv. vigjátékot előadják: *Derzsi Lajos*, *Hermann Eliz*, *Bodrogi Balázs*, *Jakabos Róza*, *Kónya Kálmán*, *Vass Mariska*, *Rájk Sándor*. Ezt követi *Dr. Olosz Péter* magánjelenete, *Szemerjai Annuska* szavalata, valamint a „Harmadik csengetés” c. 1 felv. vigjáték, melyet *Starch József*, *Szombatfalvi Mariska*, *Ferenczi István* és *Rájk Sándor* adnak elő. 500 drb tárgyat kisorsolnak és a főnyeremény egy díszes karácsonfa lesz. Kezdeté este 8 órakor. Műsor után táncmulatság. Az estély rendezői: *Nagy Mariska*, *Nagy Anna*, *Fischer Ferenc* r. b. elnök, *Bodrogi Balázs* r. b. alelnök.

— **Vármegyei rendes közgyűlés.** Udvarhelyvármegye törvényhatósági bizottsága ez évi utolsó közgyűlését december 28-án (aprószentek napján) d. e. 9 órakor fogja megtartani Székelyudvarhelyt, a vármegyeház dísztermében. A közgyűlés főtárgysorozata 226 pontból áll, a melyek kormányrendeletek, hivatalos előterjesztések, választások, városi és községi ügyek, átriatok, kérvények címei alatt foglalnak helyet.

— **Az esküdtszék** igazságos verdiktje, melyet *Kovács Gyula* országgyűlési képviselő híres politikai perében hozott, országszerte meglepedést és hazafias örömet keltett. *Kovács Gyula* júniusban, mikor *Tisza István* gróf a képviselőház elnöki székebe betörtetett és az erőszakot megkezdte, reá lölt az alkotmánytörő *Tiszára* s ezért állott két napig bírál előtt. Kedden késő este hirdették ki a budapesti esküdt polgárok verdikt-

jét és annak alapján *Kovácsot* azonnal szabadlábra helyezték több, mint fél éves vizsgálati fogságából. *Dr. Gonda Henrik* sógora és védőügyvéde társaságában, zártkocsival távozott a törvényszéktől és az utcákon összeverődött tömeg letkesen ünnepelte az önfeláldozásra is kész hazafit.

— **Tömegtermelésre alkalmas gyümölcs-fak.** Gyümölcs termelésünk értékesítésének jelentékeny akadálya, hogy a gyümölcstermelő vidékek nem képesek oly mennyiségű és minőségű gyümölcsöt nyújtani, mint a milyent a nagykereskedelem üzletkörébe vonhatna. Ezen a káros helyzeten akar a földművelésügyi minisztérium segíteni: egyrészt be nem vált fajtájú fáknek ingyenes átváltásával, másrészt az állami faiskolákban az illető vidékek viszonyainak leginkább megfelelő oltványok termelésével. Mivel ezeknek az intézkedéseknek keresztülvitelére helyes alapot csakis a helyszínen, a gyümölcstermési eredmények alapján lehet megállapítani, fölkhívta a földművelésügyi miniszter az illetékes hatóságokat, hogy a termelők meghallgatásával állapítsák meg valamennyi gyümölcstermelő vidékre nézve a tenni valókat. Az összegyűjtött adatokat 1913. évi február hónap közepéig kell beterjeszteni a minisztériumhoz, hol az országos értekezlet fogja megállapítani a hazai gyümölcstermelés irányát ami befolyással lesz az állami faiskolák kezelésére is.

— **Városi tisztviselők választása.** Pénteken izgalmas napja zajlott le Székelyudvarhely város közönségének. Arról volt szó, hogy kik legyenek a város közigazgatásának vezetői. Pro és kontra folytak az ad hoc értekezletek. Izzó beszédek, szigorú kritikák hangzottak el a képviselőtestület tagjai között. Az eredmény azonban csak oda lyukadt ki, hogy, ismét megválasztották a volt tisztviselőket. A polgármesteri állás a legutóbbi napokig bizonytalanságban tévelygett. Mikor azonban *Soó Domokos* visszavette pályázati kérvényét, azonnal lehetett tudni, hogy *Gotthárd János* megmarad. *Székely Zoltán* mellett későre indultak meg és lágy-melegen kezelték az ügyét. *Dr. Konez János* dicsőszentmártoni városi főjegyzőnek pedig pályázatáról a kandidálásig, alig tudott valaki. Így aztán 45 szavazattal 31 ellenében jutott be ismét *Gotthárd János* nyug. pénzügyi azámvizsgáló a polgármesteri székre. A többi állásokat aztán majdnem mind közfelkiáltás útján töltötték be. *Soó Domokos* egyhangulag újból polgármester-helyettesnek; *Lakatos Tivadar* gazdasági tanácsos pedig tulnyomó szótöbbséggel választott meg. *Lendvay Imre* mérnök, *Simó Mátyás* pénztárnok, *Jancsó János* ellenőr, *Dr. Ferenczy Béla* rendőrkapitány, *Szabó Domokos* városgazda, *Dr. Pál Ernő* tisztí ügyész, *Sándor Albert* írnek mind közfelkiáltással, egyhangulag kerültek állásukba. Szavazás volt *Solymosy Lajos* számvevő állására, de szavazattöbbséggel győzött. A választások megkezdése, vagyis napirend előtt, *Ugron Ákos* volt főispán szóvá tette *Gotthárd János* nyugdíj-kérdését. *Dr. Sebesi János* alispán, mint elnök — jogi meggyőződésére hivatkozva — kijelentette, hogy a városra a viszonyosság életbe lépésével sem fog teher származni, mert hiszen bizonyos etikai (erkölcsi) háttérre is van a polgármester nyugdíj-igényéről való lemondásának. Voltak, a kik ebbe bele nyugodtak és voltak s vannak, akik a törvényt másképpen magyarázzák. Annyi tény, hogy igen szomorú dolog lenne, ha Székelyudvarhely város e téren is a saját károsodásán kellene tanuljon. Vajjon ezt a kárt ki és kik térítenék meg akkor!? Hányan állanak elő kártérítési kasszával a 45 titkos szavazók közül?!... Bizonyára egy sem, mert a közkárnak gazdája nem szokott lenni. Különben úgy értesülünk, hogy a polgármester választása ellen felebezéssel fognak élni már csak azért is, hogy a *Gotthárd-fele* nyugdíj-kérdés homályossága ügyében, valamelyes döntés provokáltassék a város biztonsága érdekében.

Eladó vagy kiadó belsőség.

Székelyudvarhelyt Solymossy-utca 27 sz. a. 212 négyszög ől területű belsőség, melyen most épült 2 szoba, konyha, 2 kamra, üveges veranda, sütőház, fatartó, sertésöl és igen szép kert van, örök áron eladó vagy többévre azonnal bérbe vehető **Lukács Ferenc** tulajdonostól. — Bővebb felvilágosítást nyújt szívesből a „Székely-Udvarhely” kiadóhivatala Kossuth-utca 31. sz.

BOR!

Fernengel Gyula székelyudvarhelyi boragykereskedőnél

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható

Sertésvágásra házakhoz

ajánlkozik: **Tóth Márton** mészárossegéd Székelyudvarhelyt, Eötvös-u. 3.

Czell Frigyes és Fiai

bortermelők és bornagykereskedők **Medgyes.**

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajáttermés és vörös borok.

Milliók

használat

Köhögés

rekedtség, harut és nyálkás-ság, göres és hörharut ellen

KAISER-féle

mell-karamellákat

a „három fenyővel.”

6050 közjegyzőileg hitelesített bizonyítvány orvosok és magánzókól a biztos eredményt igazolják.

Kiválóan kellemes ízű bonbon! Csomagokban 20 és 40 f-ért, dobozban 60 f-ért. Kapható gyógyszerárakban és drogueriákban. **ZSETKEY JÁNOS** gyógyszerésznél Homoródszent márton község.

Földbirtokot, házat, erdőt vesz.
elad és saját költségén
párcelláz

Kovács Elek
ingatlan forgalmi irodája
Marosvásárhelyt,
Apaffy Mihály utca 2. szám.

Ugyanolt több kisebb-nagyobb
birtok eladó.

Azonnal kiadó egy 75 holdas,
egy 300 holdas, egy 400 holdas
birtok mezőgazdasági szeszgyárral,
egy 700 és 1600 holdas
földbirtok.

Pénzt, bármely összegben,
betáblázásra legelőnyösebben
elhelyez, kölcsönügyleteket,
biztosításokat gyorsan lebonyolít.

*A székelyek alkotmányának története.

különösen a XVI. és XVII. században. Irta: Dr. Konnerth János Németből fordította Balásy Dénes fővárosi tanár. Ára 4 K. Rendkívül érdekes, a székelység legsajátabb ügyeit tárgyzó mű, mely 408 oldalas, vas-kos kötetben a székelyek ösfoglalását, a Székek fejlődését, feladatát, kapitányait, a hulló vagy szolgabírókat (székűbírót), a főkirálybírókat, az esküdteteket vagy székűbírót, a jegyzőt vagy notáriust, a falut vagy községet, a rendeket a Székelyföldön (A három rend, A földönlakók, Székely társaság, Székely bánja vára 1562, A darab. ntok, A két első rend helyzete, lófők, A primorok vagy főnépek, Nemesek, jobbágyok, zsellérek), a székelyek hadi szolgálatait, a hadterhek felosztását a rendek között, muszák vagy hadi szemléket, a prásidium vagy határőrséget, a székelyek adózását, az egyenlő megterhelhetőség korszakát 1562-től 1601-ig, a rendes közterhektől való megszabadulás korszakát 1601-től 1657-ig, hadi adót, török adót fizetnek a székelyek is, 1657—1601-ig, a székelyek birtok- és örökösödési jogát, a székelyek sóhordási jogát nagy tudással, kitűnő fordításban tárgyalja. Új nyomokon jár. Kiváló forrás-munka, gazdag adatokkal. Kapható Betegh Pál könyvkereskedésében Székelyudvarhelyt.

Aspirin-Tabletták

(a közismert fájdalomcsillapító szer)

Hogy bizonyos legyen az ember, hogy csakugyan a valódi Aspirint kapja, mindig Aspirin-Tabletta formában kell, hogy kérje. Ezek eredeti csomagolásban, 1 üvegcső 20 félgrammos tablettával K. 1.20-ért, kaphatók. Minden egyes tablettán rajta van az Aspirin szó.

Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co.
Elberfeld und Leverkusen
b. Mülheim am Rhein.

Bélyegzők és postányművek mindenféle kivételben gyári áron pontosan, hibátlan szövegezéssel kaphatók „Székely-Udvarhely” kiadóhivatalában (Betegh Pál könyv- és papírkereskedésében) Székelyudvarhelyt. Vidéki megrendeléseket az ország bármely részébe gyorsan teljesít.

Horgony-Syrup. Sarsaparillae

gompas
Vértisztító szer. Üvege 3.80 és 7.50 kor

Horgony-Liniment. Capsici

A Horgony-Pain-Expeller pótléka.
Fájdalomenyhítő bedörzsölés
meghűlésnél, rheumánál, köszvénynél stb
Üvege .80, 1.40, 2.- kor

Horgony-Vas-Albuminat

Tinktúra.
Vérszegénységnél és sápkóránál. — Üvege 1.40 kor

Bevezetőtől a legtöbb gyógyszerárban vagy közvetlenül
RICHTER dr. az „Arany országon”-hoz elismert prágai
(1. Elisabethstraße 5) gyógyszerárából.

— ÉRTESÍTÉS. —

Üzlet átalakítás miatt

a raktáraimban levő összes férfi és nőidivatárucikkak, készruhák, cipők, fehérneműek, kalapok, terítők, függönyök stb. árait tetemesen leszállítottam s így ritka alkalmu bevásárláshoz módot nyujtok a mélyen tisztelt vevőközönségnek. Ezen alkalmat most tessék felhasználni.

Tisztelettel:

Szenkovits János Utóda.

Névjegyek

az új-év alkalmára már most megrendelendők
Betegh Pál könyvnyomtató-intézetében. — Legnagyobb választék. — Legújabb divat szerinti minták.
— Mérsékelt árak. — Pontos kiszolgálás.

Betegh Pál könyvnyomtató és könyvkötő-intézete Székelyudvarhelyt